

**CYNGOR BWRDEISTREF SIROL
RHONDDA CYNON TAF**

Strategaeth Rheoli Risg

Rhagfyr 2018 (wedi'i diweddaru)

1. Cyflwyniad

- 1.1 Mae rheoli risg yn rhan annatod o arferion rheoli. Mae rheoli'r risgiau a allai gael effaith ar allu'r Cyngor i ddarparu gwasanaethau yn ôl y bwriad a thrwy wneud hyn mae gwella ansawdd bywyd ar gyfer y bobl leol ar flaen y gad o ran trefniadau cynllunio ymlaen llaw'r Cyngor.
- 1.2 Bwriad y ddogfen yma yw pennu pwrpas cyffredinol y fframwaith rheoli risg o fewn y Cyngor.
- 1.3 Mae rheoli risg yn fater i bawb yn y Cyngor.

2. Pwrpas Rheoli Risg yn Rhondda Cynon Taf

- 2.1 Pwrpas rheoli risg yn Rhondda Cynon Taf, ar lefel strategol, yw nodi a rheoli'r risgiau sy'n wynebu'r Cyngor wrth iddo gyflawni'i flaenoriaethau gwella. Ar lefel gweithredol, pwrpas rheoli risg yw nodi a rheoli risgiau sy'n gysylltiedig â darparu gwasanaeth. Caiff y gwaith yma ei gyflawni trwy drefniadau cynllunio a monitro (busnes) y Cyngor.
- 2.2 Mae'r strategaeth yma wedi'i dylunio i sicrhau bod arferion rheoli risg cadarn yn eu lle, gan gynnwys gweithdrefnau i nodi, asesu a rheoli risg yn barhaus.
- 2.3 Mae deall y risgiau sy'n wynebu'r Cyngor a'u rheoli nhw mewn modd addas yn cynorthwyo â gwaith gwneud penderfyniadau ac yn cyfrannu at gyflawni ei flaenoriaethau gwella. Dydy rheoli risg ddim yn ymwneud â materion dileu'r risg, a ddylech chi ddim cymysgu rheoli risg â gwrth risg mae trefniadau rheoli risg y Cyngor yn bwriadu annog arloesedd o fewn fframwaith clir.

3. Diffiniad

- 3.1 Risg yw'r ansicrwydd o ganlyniad o weithredoedd neu ddigwyddiadau, boed yn gyfle cadarnhaol neu'n fygythiad negyddol. Diffiniad y Cyngor o risg yw *'rhywbeth yn digwydd a fyddai, petai'n digwydd, yn effeithio ar allu'r Cyngor i gyflawni ei flaenoriaethau gwella yn llwyddiannus'*.

4. Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

- 4.1 Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn nodi cyfres o weithgareddau craidd cyffredin sy'n berthnasol i drefniadau llywodraethu corfforaethol ar gyfer cyrff cyhoeddus ble mae angen newid:
- Cynllunio Corfforaethol;
  - Cynllunio Ariannol;
  - Cynllunio'r Gweithlu;
  - Caffael;
  - Asedau;
  - **Rheoli Risg**; a
  - Rheoli Cyflawniad
- 4.2 Mae'r canllawiau cysylltiedig ar gyfer y Ddeddf yma'n nodi y bydd angen i gorff cyhoeddus newid y ffordd mae'n rheoli risg. Yn adran 3 'Lle mae angen i'r newid ddigwydd' o Ganllawiau Llywodraeth Cymru, caiff ei nodi:

"Bydd risgiau tymor hir a fydd yn effeithio ar gyflwyno eich gwasanaethau ond hefyd y cymunedau yr ydych yn eu galluogi i wella. "Defnyddiwch y nodau llesiant a'r pum ffordd o weithio i ystyried pa beryglon y gallech fod yn ddarostyngedig iddynt yn y tymor byr, canolig a hir, ynghyd â'r camau a gymerwch i sicrhau eu bod yn cael eu rheoli'n dda."

4.3 Mae Cofrestr Risgiau Strategol y Cyngor yn cynnwys mesurau rheoli a chamau gweithredu sy'n bwriadu rheoli'r risgiau, ac mae'r rhain yn ymgorffori'r pum dull o weithio:

- **Cynnwys** amrywiaeth o'r boblogaeth yn y penderfyniadau sy'n effeithio arnynt.
- Gweithio gydag eraill mewn ffordd **Gydweithredol** i ddod o hyd i atebion cynaliadwy a rennir.
- Edrych i'r **tymor hir** fel nad ydym yn peryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain.
- Cymryd ymagwedd **integredig** fel bod cyrff cyhoeddus yn edrych ar yr holl nodau llesiant wrth benderfynu ar eu hamcanion llesiant.
- Deall achosion sylfaenol problemau er mwyn eu **hatal** rhag digwydd.

5. Y Fframwaith Rheoli Cyflawniad a Rheoli Risg

5.1 Mae Fframwaith Rheoli Cyflawniad y Cyngor (sy'n cynnwys rheoli risg strategol) yn alinio'r deilliannau sydd wedi'u cynnwys yng Nghynllun Llesiant Cwm Taf ar gyfer y Fwrdeistref Sirol gyda Blaenoriaethau Gwella'r Cyngor.

5.2 Mae gan fesurau rheoli risg gysylltiad cryf â rheoli cyflawniad: os nad yw'r risgiau yma'n cael eu rheoli mewn modd effeithiol, mae'n anhebygol y bydd y Cyngor yn llwyddo cyflawni'i flaenoriaethau fel y cynlluniwyd na chyfrannu at y weledigaeth hir dymor ar gyfer y Fwrdeistref Sirol yn y modd a fwriedir, fel sydd wedi cael ei nodi yng Nghynllun Llesiant Cwm Taf.

5.3 Mae'r gweithdrefnau cefnogi 'mewnol' sydd gan y Cyngor mewn perthynas â chyflawni'i flaenoriaethau gwella wedi cael eu cynnwys o fewn trefniadau Cynllun Darparu Gwasanaeth y Cyngor.

5.4 Mae'r Cynllun Darparu Gwasanaeth yn nodi'r blaenoriaethau allweddol y mae angen eu cyflawni dros gyfnod o 12-18 mis ar gyfer pob gwasanaeth. Maen nhw'n cynnwys risgiau gweithredol mewn perthynas â chyflawni pob blaenoriaeth yn ogystal â chamau gweithredu a charreg filltiroedd yn erbyn y cynnydd sy'n cael ei fonitro. Mae'r trefniadau yma'n helpu pob Maes Gwasanaeth i:

- Cefnogi gwaith cyflawni [Cynllun Corfforaethol a blaenoriaethau'r Cyngor](#);
- Dangos sut mae'r gwasanaeth yn alinio â gofynion [Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol](#);
- Darparu fframwaith i sicrhau bod y blaenoriaethau sy'n codi o Aseiad Corfforaethol y Cyngor
- Galluogi'r gwasanaeth i nodi a rheoli risgiau gweithdrefnol

5.5 Mae monitro cynnydd yn gyson yn galluogi uwch reolwr i ddeall y risgiau o fewn y gwasanaethau, y newidiadau sy'n ddigwydd o fewn y gwasanaethau a pha gamau gweithredu sydd angen eu gweithredu.

6. Rheolaeth Fewnol a Rheoli Risg

6.1 Mae gan system rheolaeth fewnol y Cyngor rôl allweddol o ran rheoli risgiau. Mae'r mesurau rheoli fewnol yn ymateb i risg.

6.2 Mae'r cysylltiadau rhwng rheolaeth fewnol a rheoli risg wedi'u nodi o fewn Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2018 (rheoliad 4), sy'n nodi:

'Cyfrifoldeb am reolaeth fewnol a rheolaeth ariannol:

(1) *Mae'r corff llywodraethu lleol yn gyfrifol am sicrhau bod system gadarn o reoli mewnol sy'n hwyluso gweithrediad effeithiol swyddogaethau'r corff hwnnw ac sy'n cynnwys:*

a. trefniadau ar gyfer rheoli risg; a

b. rheolaeth ariannol ddigonol ac effeithiol.

(2) *Rhaid i'r corff llywodraethu lleol gynnal adolygiad o leiaf unwaith mewn blwyddyn ar effeithiolrwydd ei systemau rheoli mewnol, rhaid i'r corff neu'r pwyllgor gymeradwyo datganiad ar reoli mewnol a baratowyd yn unol ag arferion priodol.*

6.3 Arferion Priodol yw Cod Ymarfer yr Awdurdod Lleol ar gyfer cyfrifeg sy'n nodi:

'Bydd Awdurdod Lleol yn cyflawni'i waith o adolygu'i system rheolaeth fewnol yn unol ag arferion gorau. Mae dogfen Trefniadau Llywodraeth Da mewn Llywodraeth Leol, gafodd eu cyhoeddi gan Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) a Chymdeithas Prif Weithredwyr Awdurdodau Lleol Cymru, yn argymhell bod yr adolygiad yn cael ei gynnwys mewn Datganiad Llywodraethu Blynyddol.'

6.4 Yn ogystal â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Rheoliad 4), mewn cyd-destun Llywodraeth Leol, pwysigrwydd cynnwys rheoli risg fel dull llywodraethu allweddol o fewn Egwyddor Craidd F Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth/Cymdeithas Prif Weithredwyr ac Uwch-reolwyr Awdurdodau Lleol Cymru/Trefniadau Llywodraeth Da mewn Llywodraeth Leol:

Rheoli risgiau mewnol a rheoli risgiau allweddol

Anghenion llywodraeth leol i sicrhau bod y sefydliadau a strwythurau llywodraeth y mae'n ei oruchwyllo wedi gweithredu system rheoli cyflawniad effeithiol y mae modd ei chynnal ac sy'n hwyluso darparu gwasanaethau wedi'u cynllunio mewn modd effeithiol ac effeithlon. Mae rheoli risgiau a mesurau rheoli mewnol yn rhan bwysig a chyfannol o system rheoli cyflawniad ac maen nhw'n hanfodol o ran cyflawni'r deilliannau hyn. Dylai risgiau gael eu hystyried a'u cyfeirio yn rhan o bob gweithgaredd gwneud penderfyniad.'

6.5 Mae Carfan Uwch Arweinwyr y Cyngor (SLT) wedi rhoi cyfres o Bolisiau a Gweithdrefnau ar waith sy'n ceisio sicrhau bod mesurau cadarn ar waith i reoli risg mewn modd effeithiol ac effeithlon er mwyn darparu'i wasanaethau. Mae'r Garfan yr Uwch Reolwyr

yn derbyn sicrwydd cyson gan ei ffynonellau mewnol ac allanol ynghylch cryfder ei amgylchedd rheoli mewnol.

7. Swyddogaeth Archwilio a Phwyllgor Archwilio'r Cyngor

7.1 Mae Pwyllgor Archwilio'r Cyngor yn gyfrifol am oruchwylio trefniadau llywodraeth, rheoli risg a rheoli mewnol y Cyngor. Mae datganiad o ddiben y Pwyllgor Archwilio ac adrannau perthnasol ei Gylch Gorchwyl yn nodi:

Pwrpas y Pwyllgor Archwilio yw monitro digonolrwydd y fframwaith rheoli risg a'r amgylchedd rheoli cysylltiedig; cyflawni gwaith craffu annibynnol ar berfformiad ariannol ac anariannol yr awdurdod i'r graddau ei fod yn effeithio ar ba mor agored yw'r Awdurdod i risg ac yn gwanhau'r amgylchedd rheoli; a goruchwyllo'r broses adrodd ariannol.

7.2 Mae adran 'E' cylch gorchwyl y Pwyllgor yn mynd ymlaen i nodi:

Adolygu, craffu a chyhoeddi adroddiadau ac argymhellion ynghylch pa mor addas yw trefniadau rheoli risg, rheolaeth fewnol a llywodraethu corfforaethol yr Awdurdod, a darparu'r cyfle i gynnal trafodaeth uniongyrchol ar y materion yma gyda'r archwiliwr/archwilwyr.

7.3 Caiff gwaith monitro risgiau strategol y Cyngor eu hintegreiddio yn ei Adroddiadau Cyflawniad a'u hadolygu bob chwarter gan swyddogaeth craffu'r Cyngor. Caiff risgiau eu nodi, eu hasesu a'u sgorio gan ddefnyddio matrices o effaith a thebygolrwydd, ac mae'r broses sgorio yn arwain at ddyrannu sgôr i'r risg.

7.4 Caiff risgiau strategol y Cyngor eu casglu at ei gilydd ar Gofrestr Risgiau Strategol sy'n berchen i Garfan Uwch Arweinwyr y Cyngor ac sy'n cael eu monitro ganddyn nhw.

7.5 Caiff risgiau gweithredol eu monitro a'u rheoli ar wahân yn rhan o drefniadau Cynllunio Darpariaeth y Cyngor.

8. Rheoli Risg - Cysylltiadau â disgyblaethau eraill

8.1 Mae rheoli risg yn cynnwys proses o leihau'r effaith a/neu'r tebygolrwydd y bydd risg yn digwydd.

8.2 Caiff sawl disgyblaeth ei gweithredu ar draws y Cyngor er mwyn ceisio cyflawni hyn:

- Mae modd defnyddio dulliau caffael i reoli risgiau trwy benodi contractwyr i gyflawni gwasanaethau ar ran y Cyngor ac mae modd defnyddio contractau er mwyn trosglwyddo risg(iau) a nodwyd;
- Mae modd defnyddio yswiriant er mwyn rheoli risgiau (er enghraifft, yr effaith ariannol posibl o risg yn cael ei lliniaru gan ddefnyddio polisi yswiriant); a
- Mesur y mae modd ei ddefnyddio i helpu rheoli effaith digwyddiad a all godi yw cynllun parhad busnes.

9. Gweithio mewn Partneriaeth

- 9.1 Mae gweithio mewn partneriaeth yn chwarae rhan fwy fwy pwysig o ran darparu'r gwasanaeth. Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae'r Cyngor wedi canolbwyntio ar y cyfleoedd sy'n cael eu darparu trwy'r trefniadau gweithio mewn partneriaeth a gweithio ar y cyd.
- 9.2 Mae gweithio mewn partneriaeth fel arfer yn golygu ymrwymo adnoddau fel amser a/neu gyllid uniongyrchol er mwyn datblygu a chyflawni'r deilliannau dymunol. Mae'n bosibl na fydd hyn yn hawdd, ac er bod yna gyfleoedd cysylltiedig mae yna risgiau hefyd. Mae'n bwysig deall a rheoli'r rhain o ran eu bod nhw'n effeithio ar y bartneriaeth a'r Cyngor.

Manteision posibl o ran gweithio mewn partneriaeth.

- Cydlynu ac integreiddio gwell o ran darparu'r gwasanaeth i'r defnyddwyr.
- Hyblygrwydd ac arloesedd, cynhyrchu polisi gwell a gweithredu datrysiadau mwy credadwy na'r rheiny y mae modd eu cyflawni gan asiantaethau unigol.
- Cyfathrebu a dulliau rhannu gwybodaeth well.
- Defnyddio adnoddau mewn modd mwy effeithiol ac effeithlon i ddarparu gwerth am arian, gan gynnwys mynediad i sgiliau ac arbenigedd ychwanegol.
- Capasiti mwy i gynllunio a datblygu datrysiadau, gan gynnwys cyfuno arbenigedd ac adnoddau.

Risgiau posibl o ran gweithio mewn partneriaeth.

- Diffyg pwrpas clir neu osod amcanion a disgwyliadau afrealistig.
- Anymwybodol o faint y goblygiadau cyllid a chyfreithiol, megis torri dyletswydd statudol neu fethu ag arfer ei swyddogaethau statudol.
- Ymrwymadau cyllid ac amser sy'n gorbwyso buddion posibl.
- Diwyllianau, ymddygiadau a pholisïau gwahanol neu sy'n gwrthdaro ac sy'n arwain at wrthdaro, drwgdybiaeth, triniaeth neu awdurdod.
- Diffyg eglurder mewn perthynas â disgwyliadau gan bartneriaid a chyfrifoldebau.
- Llywodraethu a chraffu annigonol o ran cynllunio, gwneud penderfyniadau a rheoli cyllid, risgiau a chyflawniad.

10. Cynlluniau

- 10.1 Mae rheoli risg yn diffinio sut bydd risgiau yn cael eu rheoli yn ystod oes cynllun neu raglen. Mae'r trefniadau yma'n cydnabod bygythiadau posibl a bygythiadau go iawn o ran cyflawni cynllun yn llwyddiannus a phennu'r gweithgareddau sydd eu hangen i'w lleihau neu i gael gwared arnyh nhw.
- 10.2 Mewn achosion lle mae partner a/neu gyflenwyr yn rhan o'r trefniadau, mae'n hanfodol bod gyda nhw ddealltwriaeth gyffredin o risgiau a chynlluniau cytun ar gyfer eu rheoli nhw.

11. Rheoli Risg - Trosolwg

- 11.1 Mae Pecyn Cymorth wedi cael ei ddatblygu er mwyn rhoi cyfarwyddyd i reolwyr wrth gyflawni gweithgareddau rheoli risg ar bob lefel ar draws y Cyngor. Mae'r Pecyn Cymorth yn ddogfen ategol ar gyfer y Strategaeth yma.

11.2 Mae Ffigwr 1 yn dangos y camau sydd ynghlwm â strategaethau rheoli risg strategol y Cyngor.

Ffigwr 1 - Trefniadau Rheoli Risg Strategol

